

Kas yra protekcionizmas?

[Pasaulinei ekonominei krizei](#) didėjant, [Europos Sąjungos \(ES\)](#) šalys kaltina viena kitą [protekcionizmu](#).

Ką tai reiškia? Ir ką tai reiškia Lietuvai?

Čia kalbėsime apie dvi protekcionizmo rūšis: [prekybos](#) protekcionizmą ir [darbo rinkos](#) protekcionizmą.

Prekybos protekcionizmas. [Laisvoje rinkoje](#) firmos turi [konkuruoti](#) savo produktų [kokybe](#) ir kaina. Kartais valdžios bando padėti savo firmom konkuruoti [dirbtiniais](#) būdais. Tai vadinasi protekcionizmas.

- [Biokuro gamyba](#) labai išaugo Europoje. Kasmet ten parduodama 8,000,000,000 svarų (\$11,200,000,000) vertės biokuro. Aštuntadalį nupirkto biokuro importuojamas iš JAV.

Autobusas, kuris naudoja kūrą, pagamintą iš sojos augalo (iš wikipedia)

ES žada įvesti [mokesčius](#) biokurui, kuris nepagamintas ES šalyse. Mokesčiai pakels JAV biokuro kainą ir skatins pirkėjus pirkti biokūrą, pagamintą ES šalyse. Tuo būdu ES tikisi uždirbti daugiau pinigų.

JAV ir ES abi priklauso [Pasaulio prekybos organizacijai \(PPO\)](#). PPO draudžia protekcionizmą. Gali būti, kad JAV [pasiskųs](#) PPO dėl ES parodyto protekcionizmo ir ES turės jo atsisakyti.

- Ukraina gamina automobilius, autobusus ir sunkvežimius. 2007 ir 2008 m. ta gamyba [sparčiai](#) augo.

Tačiau 2008 m. Ukraina įstojo į PPO. Kaip PPO narė, Ukraina turėjo gerokai sumažinti importuotų automobilių [muitą](#). Staiga Ukrainos piliečiai galėjo nusipirkti KIA, Hyundai, Kia, Subaru ir Isuzu automobilius 50% žemesnėmis kainomis.

Norėdama apginti Ukrainos firmas, vyriausybė vasario gale pakėlė importo mokesčių automobiliams nuo 13% iki 23%.

Autobusas, pagamintas ukrainiečių firmos Bogdan

PPO jau [perspėjo](#) Ukrainą, kad dėl parodyto protekcionizmo jai [gresia](#) PPO [sankcijos](#). Ukraina labai norėjo įstoti į ES, tačiau [Europos komisijos](#) viceprezidentas Günteris Verheugenas jau perspėjo ją, kad jai dėl pakeltų muitų gresia rimtos [pasekmės](#).

Tai tik du protekcionizmo pavyzdžiai. PPO turi sąrašą 20 šalių, kurios pakėlė muitus stengiant apginti savo šalies gamybą. Pvz., Rusija pakėlė muitą automobiliams ir Indija pakėlė muitą geležiui.

Kartais prekybos protekcionizmas pasireiškia kitais būdais, ne tik maito pakėlimu. Pvz., JAV davė pinigų amerikietiškom automobilių gamyklom Chrysler ir General Motors, kad jos nebankrutuotų. Atsiliepdamos į JAV žingsnį, panašiai padarė Prancūzija, Didžioji Britanija, Švedija, Vokietija, Italija ir Ispanija.

Rytų Europos ES narės atkreipia dėmesį į tai, kad Ukrainos vyriausybė neturi pakankamai pinigų savo automobilių firmom duoti, todėl pakėlė importuotų automobilių mokesčius. Kodėl jai bus taikomos sankcijos, o Vokietijai, Prancūzijai ir kitom Vakarų Europos šalim nebus taikomos sankcijos už jų protekcionizmą?

Darbo rinkos protekcionizmas. Laisvoje darbo rinkoje tarnautojas kurio [išsilavinimas](#) labiausiai [atitinka](#) tarnybos [reikalavimams](#) gaus tarnybą. Kartais vyriausybės dirbtinai būdais bando padėti savo piliečiams įsidarbinti. Tai yra protekcionizmo forma.

Iš visų ES šalių, imigrantų skaičius daugiausiai yra pakilęs Didžiojoje Britanijoje. Dėka ekonominės krizės, [bedarbystė](#) auga Didžiojoje Britanijoje. Vieni galvoja, kad bedarbystę galima sumažinti, atimant darbus iš imigrantų.

[Vidaus reikalų ministrė siūlo](#), kad imigrantams turi būti leidžiama dirbti tik tokiose tarnybose, kur trūksta darbininkų. Taip pat siūlo sumažinti skaičių legalių imigrantų.

O Vokietija planuoja iki 2011 metų pratęsti [draudimą](#) įsidarbinti Vokietijoje naujų ES šalių piliečiams.

Tai tik du darbo rinkos protekcionizmo pavyzdžiai.

Nors toks protekcionizmas gali trumpam laikui padėti piliečiams mažiau jausti ekonominę krizę, jis yra ilgesniam laikui [žalingas](#) valstybei. Pirma, tarnautojai ne visada yra patys geriausi, ir tai darys žalą ekonomikai. Antra, sumažės gyventojų skaičius, o tai

reiškia, kad sumažės paslaugų ir produktų [vidaus rinka](#). Tuo būdu krašto ekonomika [susitrauks](#).

Visos ES šalys sutinka, kad protekcionizmas daro [ilgalaike](#) žalą ekonomikai. Tačiau joms labai sunku šioje krizėje žiūrėti į bendrą ES rinką, [neatsižvelgiant](#) pirmą į savo vidaus [poreikius](#).

Atrodo, kad ES [skyla](#) į dvi dalis – mažiau turtingos Rytų Europos narės (Vengrija, Lietuva, Latvija, Estija, Lenkija, Rumunija, Slovėnija, Čekija, Slovakija ir Bulgarija) ir turtingesnės Vakarų Europos narės, pvz., Prancūzija, Vokietija, Jungtinė Karalystė, Italija, Ispanija, Belgija ir Švedija. Ši ekonominė krizė [išbandys](#) ES – ar ji gali išsilaikyti prieš nacionalinį protekcionizmą?

Kas tu manai ekonomikai geriau – protekcionizmas ar laisva rinka? Ką tu galvoji apie protekcionizmo pavyzdžius? Ką tu darytum, jei galėtum spręsti apie muitus Ukrainoje? Ką tu darytum, jei galėtum spręsti apie imigrantus [Jungtinėje Karalystėje](#)?

Parašyk mums: redaktore@laikai vaikams.org

Žodynėlis.

pasaulinė ekonominė krizė: kai visame pasaulyje trūksta pinigų – visų šalių valdžios turi mažinti biudžetus (žr. “Laikai vaikams” [spalio, lapkričio, sausio ir vasario numerius](#)); world economic crisis

Europos sąjunga (ES): Europos Sąjunga (sutrumpintai ES) yra dvidešimt septynių valstybių ekonominė ir politinė bendrija. Jai gali priklausyti tik Europos valstybės. Pirmininko pozicija rotaciniu būdu eina iš vieno krašto į kitą kas šešis mėnesius. ES narės padeda viena kitai piniginiiais ir kitais būdais; European Union

Europos sąjunga: narės pažymėtos mėlynai, kandidatės – žaliai (iš wikipedia)

protekcionizmas: protectionism

prekyba: pirkimas ir pardavimas; commerce

darbo rinka: darbuotojų įdarbinimo sfera; job market

laisva rinka: prekių mainų ir pardavimo sfera, kurioje nėra dirbtinių taisyklių, kurios pakeistų, kaip mainai ir pardavimas vyksta; free market

firma: įmonė; company, business

konkuruoti: varžytis, rungtis, siekiant kurio nors tikslo; to compete

kokybė: produkto tinkamumo laipsnis; quality

dirbtinas: ne naturalus, sukurtas; artificial

biokuras: kuras, pagamintas iš augalų, pvz., kukurūzų, sojos, javų ir t.t.; biofuel

gaminti: iš ko nors padaryti, sukurti; to manufacture, to produce

svaras: britų piniginis vienetas

aštuntadalis: 1/8; one eighth

mokestis: pinigai, užmokami valdžiai, šiuo atveju, kai importuojama prekė; tax

Pasaulio prekybos organizacija (PPO): tarptautinė prekybos organizacija, nustatanti taisykles ir sprendžianti prekybinius konfliktus tarp narių; World Trade Organization (WTO)

Kas priklauso PPO pažymėta žaliai (iš wikipedia)

pasiskųsti: pareikšti, kad neteisingai padaryta; to complain

sparčiai: greitai; quickly, fast

muitas: importuotų prekių mokestis; import tax, import duty

perspėti: nurodyti gresiantį pavojų ar galimas blogas pasekmes; to warn

grėsti: būti pavojus; to threaten

sankcija: bausmė; sanction

Europos komisija: dalis Europos sąjungos valdžios, kuri vykdo ES planus ir rūpinasi santykiais tarp ES ir kitų valstybių; European Commission

pasekmė: išdava, padarinys, rezultatas; results

išsilavinimas: patirtis ir išsimokslinimas; experience and training

atitikti: būti pritaikomam kokiam nors reikalui, derėti; to fit

reikalavimas: kas reikalinga; requirement

bedarbystė: kiek žmonių, norinčių dirbti, neranda darbo; unemployment

Vidaus reikalų ministrė: Minister of Internal Affairs

draudimas: neleidimas, uždraudimas; forbidden

žalingas: turintis blogų pasekmių; detrimental

vidaus rinka: kas šalyje gyvena ir perka prekes bei moka už aptarnavimus (pvz., plaukų kirpimą, automobilių taisymą, ir pan.); domestic market

neatsižvelgiant: nepagalvojant apie tai, neatkreipiant dėmesio į tai; without consideration to

susitraukti: sumažėti; to shrink

pasiūlyti: išreikšti nuomonę ir prašyti kitų nuomonių; to suggest

ilgalaikė: trunkanti ilgą laiką arba užsibaigianti toli ateity; long-term

poreikis: ko reikia; need

skilti: irti į sudedamąsias dalis; to split

išbandyti: patikrinti stiprumą; to test

Jungtinė Karalystė: Didžioji Britanija; United Kingdom